

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนชนในการรับรู้ของผู้ชมกลุ่มเด็ก ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์การ์ตูน
2. แนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
3. ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก
5. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
6. แนวคิดเรื่องกระบวนการขัดเกลาทางสังคม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์การ์ตูน

ความหมายและวิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูน

Animated Cartoon is a motion picture consisting of a sequence of drawing, each so slightly different that when filmed and ran through a projector the figures seem to move.

ภาพยนตร์การ์ตูน (Cartoon Film) หมายถึง การ์ตูนซึ่งสร้างขึ้นด้วยวิธีการถ่ายภาพทีละภาพจากชุดภาพเขียนและแสดงความเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันตามลำดับ เมื่อนำมาฉายบนจอในอัตราความเร็วปกติ (24 ภาพ/วินาที) ก็จะมองเห็นเป็นภาพยนตร์การ์ตูน (Animated Cartoon) ที่แสดงความเคลื่อนไหวได้ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป., น. 21)

การทำให้ภาพนิ่งมีชีวิต (Animation) เกิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านาน และพัฒนาเรื่อยมา แต่มีอุปสรรคด้านการพัฒนาเครื่องจักรกล จนกระทั่งเมื่อโทมัส เอดิสัน ประดิษฐ์กล้อง Kinetoscope ขึ้นสำหรับนำมาฉายภาพยนตร์ และมีผู้สร้างภาพยนตร์จากการแสดงของคนจริง ๆ ออกขายเป็นครั้งแรกในชิคาโก จากนั้นการทำภาพนิ่งให้เคลื่อนไหวจึงได้รับการพัฒนามากขึ้น ในปี ค.ศ. 1904 บาทหลวงชาวฝรั่งเศสชื่อ Emile Cohl ต้องการสอนศีลธรรมให้กับเด็ก ๆ จึงเขียนภาพ

การ์ตูนแบบง่าย ๆ มีลักษณะเป็นการ์ตูนหัวกลม ถ่ายลงบนฟิล์มภาพยนตร์ในปี 1908 ชื่อเรื่อง Drame CheziesFantoques ปรากฏเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย จากนั้นจึงมีผู้สร้างภาพยนตร์การ์ตูนอีกหลายเรื่อง เช่น Max Fleisher ชาวอเมริกันผลิตภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง Koko Chop Suey ความยาวประมาณ 1 นาที ออกฉายเมื่อปี ค.ศ. 1970 และ Pat Sullivan ชาวอเมริกันก็ผลิตภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง Felix Cat และ Popeye The Sailor ซึ่งภาพยนตร์การ์ตูนทั้งสองเรื่องนับว่าได้รับความนิยมสูง จนถึงปี ค.ศ. 1929 วอลท์ดิสนีย์ (Walt Disney) ได้ผลิตภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันชื่อ Alice in Cartoon Land ขึ้นเป็นเรื่องแรก (ปยุต เงากระจ่าง, 2538, น. 116-117)

วอลท์ดิสนีย์ (Walt Disney) นับว่าเป็นผู้นำพัฒนาภาพยนตร์แอนิเมชันจากสิ่งที่ไม่มีความบันเทิงที่ไม่มีความประณีตบรรจงจนกลายมาเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง เมื่อภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่อง สตรีมโบทวิลลี (Steamboat Willie) ของวอลท์ดิสนีย์ออกฉาย ตั้งแต่นั้นมาโรงถ่ายภาพยนตร์ของวอลท์ดิสนีย์ก็กลายมาเป็นแหล่งรวมของศิลปินที่ทุ่มเทความรู้ ความสามารถทดลองค้นคว้าจนทำให้ภาพยนตร์แอนิเมชันกลายเป็นภาพยนตร์ที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยแสงสีที่วิจิตรตระการตา คลุกเคล้าด้วยเพลงประกอบที่ระรื่นหู และมีเรื่องราวที่สนุกสนานประทับใจ จากนั้น ในปี ค.ศ. 1930-1939 วอลท์ดิสนีย์ได้สร้างภาพยนตร์แอนิเมชันเป็นชุดประกอบด้วยหลาย ๆ ตอนให้ชื่อชุดว่า ซิลลี่ ซิมโฟนี (Silly Symphony) โดยมีมิกกี้เมาส์เป็นตัวดำเนินเรื่อง เมื่อภาพยนตร์ชุดนี้ออกฉาย ชื่อเสียงของมิกกี้เมาส์และวอลท์ดิสนีย์ก็กระจายไปทั่วทุกมุมโลกจนกล่าวได้ว่าเป็นราชาภาพยนตร์การ์ตูนของโลก (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2539, น. 12)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านไป บริษัท ยู พี เอ (UPA : United Production of America) ได้สร้างภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันเรื่องสั้น ๆ ชื่อว่า เจอรัลด์ แมคโบอิง (Gerald Mcboing) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาพเขียนสมัยใหม่ที่มุ่งแสดงความหมายมากกว่าการเลียนแบบให้เหมือนของจริง เรียกว่า ภาพนามธรรม (Abstract) ทำให้รูปแบบของการวาดภาพแอนิเมชันแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งลักษณะของตัวการ์ตูนจะเป็นภาพแบนไม่แสดงความลึก ประกอบด้วยเส้นสายอย่างง่าย ๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับรูปแบบของวอลท์ดิสนีย์ที่พยายามเลียนแบบธรรมชาติให้มากที่สุด เมื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ออกฉาย ภาพยนตร์เรื่องต่อ ๆ มาก็เลียนแบบเทคนิคการวาดการ์ตูนแบบนามธรรมนี้อย่างกว้างขวาง เพราะง่ายและประหยัดกว่าแบบเดิม อย่างไรก็ตาม ผู้สร้างบางคนก็นำทั้งวิธีสร้างของวอลท์ดิสนีย์มาผสมผสานกับรูปแบบใหม่นี้ (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2539, น. 13-14)

เมื่อโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในสังคมโฉมหน้าของภาพยนตร์แอนิเมชันก็เปลี่ยนแปลงไป อุตสาหกรรมภาพยนตร์แอนิเมชันต้องปรับตัวโดยหันมาผลิตภาพยนตร์แอนิเมชันเพื่อออกอากาศทางโทรทัศน์เนื่องจากต้นทุนต่ำ เนื้อเรื่องของการ์ตูนก็มักเป็นเรื่องตลกขบขัน เหมาะสำหรับผู้ชมทั้งครอบครัว จากนั้นภาพยนตร์การ์ตูนทั้งในรูปแบบของภาพยนตร์ที่ฉายทางโรงภาพยนตร์

และออกอากาศทางโทรทัศน์ก็กลายเป็นอุตสาหกรรมบันเทิง (Entertainment Industry) ที่มีสตูดิโอทั้งขนาดใหญ่และเล็ก รวมถึงมีการเรียนการสอนวิชาการผลิตภาพยนตร์การ์ตูนเกิดขึ้นอย่างมากมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งรายการการ์ตูนยังเป็นรายการที่ครองใจเด็ก ๆ มาโดยตลอด ซึ่งสาเหตุที่เด็กชอบดูการ์ตูนนั้นอาจเป็นเพราะลักษณะของการ์ตูน ซึ่งเป็นการวาดภาพโดยอาศัยหลักการวาด 2 ประการ (ดวงรัตน์ กมลโบล, 2535, น. 35)

1. หลักการทำให้ง่าย (Simplification) คือ การวาดโดยใช้โครงเส้นต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ไม่เน้นรายละเอียด แต่เน้นเฉพาะโครงสร้างคร่าว ๆ ของตัวละครหรือสิ่งของเหล่านั้น
2. หลักการทำให้เกินจริง (Exaggerate) คือ การทำให้รูปร่างและใบหน้าของตัวละครให้ใหญ่เกินจริง เพื่อให้ตัวละครมีความน่ารักน่าเอ็นดู และเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงออกทางอารมณ์บนใบหน้าได้มาก ๆ เป็นการสื่อสารถึงบุคลิกภาพและความรู้สึกของตัวละคร

วิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูนที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ในประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการแพร่ภาพโทรทัศน์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา ภาพยนตร์การ์ตูนจากต่างประเทศ ทั้งอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น ก็เริ่มทยอยกันเข้ามาออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ซึ่งการที่สถานีโทรทัศน์นำภาพยนตร์การ์ตูนจากต่างประเทศมาออกอากาศนั้นก็เนื่องมาจากในยุคแรก ๆ นั้นทางสถานียังขาดรายการอยู่มาก จึงต้องนำภาพยนตร์การ์ตูนเข้ามาเสริมรายการ โดยภาพยนตร์การ์ตูนที่นำมาออกอากาศในยุคแรก ๆ นั้นเป็นภาพยนตร์การ์ตูนที่นำเข้ามาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นส่วนมาก แต่ต่อมาทางสถานีโทรทัศน์ก็นำภาพยนตร์การ์ตูนจากญี่ปุ่นมาออกอากาศมากขึ้นเนื่องจากราคาถูกกว่าของอเมริกาและอังกฤษ (สมคิด ปลอดโปร่ง, 2528, น. 53)

แม้ว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวประเทศไทยเองจะสามารถผลิตภาพยนตร์การ์ตูนได้โดยฝีมือคนไทยคือ ปยุต เงากระจ่าง ที่ได้สร้างภาพยนตร์การ์ตูนสั้นเรื่องไทยเรื่องแรก เมื่อปี พ.ศ. 2498 คือ เรื่อง “เหตุมหัศจรรย์” เป็นภาพยนตร์การ์ตูนสีขนาด 16 มม. ความยาว 12 นาที ต่อมาในปี 2502 ปยุตได้ผลิตภาพยนตร์การ์ตูนสั้น ความยาว 20 นาที เรื่อง “หนุมานผจญภัย” และเรื่อง “เด็กกับหมี” ในปี 2503 ส่วนเรื่องสุดท้ายเป็นภาพยนตร์การ์ตูนยาวที่ปยุต เงากระจ่างผลิตออกมาเพียงเรื่องเดียวและเป็นเรื่องแรกของประเทศไทย คือ เรื่อง “สุดสาคร” ที่เริ่มผลิตตั้งแต่ พ.ศ. 2519 ได้ออกฉายในโรงภาพยนตร์เมื่อ ปี พ.ศ. 2522

ทางสถานีโทรทัศน์ของไทยมิได้ผลิตรายการการ์ตูนขึ้นเอง เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ในยุคแรก ๆ สังคมไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับโทรทัศน์มากนัก แต่นิยมความบันเทิง

จากการชมภาพยนตร์ประเภทคนแสดง (Live Action) ในโรงภาพยนตร์มากกว่า อีกทั้งในช่วงเวลานั้นภาพยนตร์ที่ฉายทางโรงภาพยนตร์เริ่มเป็นภาพยนตร์สีแล้วในขณะที่ภาพโทรทัศน์ยังเป็นขาวดำอยู่ นอกจากนั้นรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ยังไม่มีผลตอบแทนทางธุรกิจมากนัก ซึ่งภาพยนตร์ที่ฉายทางโรงภาพยนตร์สามารถให้ผลตอบแทนทางธุรกิจได้สูงกว่า ประกอบกับการผลิตภาพยนตร์ของไทยในยุคแรก ๆ นั้นยังอยู่ในขั้นของการศึกษาและทดลองผลิต เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตก็หายาก ราคาแพงและใช้เวลาในการผลิตมาก ซึ่งการซื้อภาพยนตร์การ์ตูนจากต่างประเทศเข้ามาออกอากาศสามารถทำได้ง่าย สะดวก และราคาก็ไม่แพงมากนักจึงทำให้ไม่มีคนไทยผลิตภาพยนตร์การ์ตูนมาเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ในช่วงเวลาดังกล่าว (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2539, น. 18)

ต่อมาสถานีโทรทัศน์ของไทยได้พัฒนาการแพร่ภาพเป็นระบบสีเมื่อ พ.ศ. 2510 ซึ่งช่วงในระหว่างปี พ.ศ. 2510-2515 นี้เอง ภาพยนตร์การ์ตูนของญี่ปุ่นก็เริ่มเข้ามาเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ของไทยมากขึ้น เรื่องที่ได้รับความนิยมอย่างสูง ได้แก่ หน้ากากเสือ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับนักมวยปล้ำ และเรื่องจอมโจรสลัดหนี่งมีเนื้อหาในแนวสืบสวนสอบสวน ส่วนภาพยนตร์การ์ตูนของฝรั่งที่เป็นที่นิยม ได้แก่ เรื่อง มิกกี้เมาส์ ป๊อปปาย และโรนัลด์ค็อก เป็นต้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา รายการภาพยนตร์การ์ตูนของญี่ปุ่นก็เข้ามามีบทบาทต่อสถานีโทรทัศน์ของไทยมากขึ้นเรื่อยมา ซึ่ง อรทัย ศรีสันติสุข (2527, น. 18) แบ่งแนวเนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นไว้เป็นช่วง ๆ คือ

ช่วงปี พ.ศ. 2510-2515 เป็นช่วงที่รายการภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นทางโทรทัศน์ นำเสนอเนื้อหาในด้านการต่อสู้ระหว่างคนดีกับคนร้าย เช่น เรื่องไทเกอร์เซเวน และ เจ้าหนูนินจา เป็นต้น นอกจากนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นทางสถานียังได้นำภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ใช้คนแสดงมาออกอากาศ มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ประหลาด มนุษย์แปลงกาย สัตว์แปลงกาย และหุ่นยนต์ เช่น ใ้มดแดง มดเอ็กซ์ หุ่นเกรทเตอร์ มีการใช้อาวุธ แสงเลเซอร์ ดาบสายฟ้า มาต่อสู้กันอย่างโหดเหี้ยม แต่ได้รับการต่อต้านและวิพากษ์วิจารณ์เรียกร้องให้สถานีโทรทัศน์ยกเลิกรายการดังกล่าว จึงทำให้รายการลักษณะนี้ลดลง

จากนั้นในช่วง พ.ศ. 2520-2525 ภาพยนตร์การ์ตูนประเภทนิทานและนวนิยายชีวิตก็เริ่มเข้ามาแทนที่รายการประเภตสัตว์ประหลาด ซึ่งการ์ตูนประเภทนวนิยายชีวิตที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากก็คือเรื่อง แคนดี้จอมแก่น เรมิหนูน้อยพเนจร หมาใหญ่เพื่อนยาก และการ์ตูนนวนิยายฝรั่งเรื่องคุณพ่อชಾಯาว ในส่วนการ์ตูนประเภทนิทานนั้น ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2522 ได้เริ่มมีนิทานพื้นบ้านของญี่ปุ่น (Manga Nippon Mukashi Banashi) มาออกอากาศ เป็นรายการที่มีคติสอนใจและทำให้เด็กไทยเข้าใจถึงวัฒนธรรมของญี่ปุ่น หลังจากที้ออกอากาศอยู่ไม่กี่เดือนก็

หยุดไปจนถึงประมาณปี พ.ศ. 2525 จึงมีการทุนเนื้อหาประเภทเดียวกันมาออกอากาศอีกครั้งหนึ่ง คือเรื่องณรน้อยเจ้าปัญญา ซึ่งยังคงออกอากาศอยู่ในปัจจุบัน

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา การทุนญี่ปุ่นแนวใหม่อีกแนวหนึ่งได้เริ่มเข้าสู่ตลาดโทรทัศน์ไทย คือ การทุนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของคนญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันที่มีของวิเศษมหัศจรรย์เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสิ่งมหัศจรรย์นั้นอยู่ในรูปของคน สัตว์เลี้ยง หุ่นยนต์ และตุ๊กตา เป็นต้น ซึ่งสิ่งวิเศษมหัศจรรย์นี้จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เช่น ช่วยแก้ปัญหา แก้ปัญหา ทำให้ยุ่ง หรือทำให้สนุกสนานหลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างของภาพยนตร์การ์ตูนประเภทนี้ ได้แก่เรื่อง โดเรมอน, นินจาฮาโตริ, หนูน้อยยาร่า และปาร์แมน ซึ่งล้วนแต่มีความสามารถพิเศษเหนือมนุษย์ โดยจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวละครที่เป็นเด็กในเรื่องและนำไปสู่เหตุการณ์ที่ตื่นเต้นสนุกสนานหรือก่อให้เกิดปัญหายุ่งยาก ซึ่งในบรรดาภาพยนตร์การ์ตูนประเภทต่าง ๆ นี้ เรื่องที่โด่งดังและได้รับความนิยมสูงสุดคือโดเรมอน แมวจากโลกอนาคตที่มีของวิเศษมากมายในกระเป๋าหน้าท้อง และความสำเร็จของโดเรมอนนี้เองที่ทำให้ตัวการ์ตูนตัวอื่น ๆ เข้ามาออกอากาศในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง จนกล่าวได้ว่าโดเรมอนเป็นผู้นำบุกเบิกวงการการ์ตูนโทรทัศน์ในประเทศไทย

ในยุคสุดท้าย คือ ยุคภาพยนตร์การ์ตูนสีในปัจจุบัน พ.ศ. 2539-ปัจจุบัน ในยุคนี้สถานีโทรทัศน์ยังคงนำเข้าภาพยนตร์การ์ตูนจากต่างประเทศมาออกอากาศในช่วงเวลาสำหรับเด็กอย่างต่อเนื่อง ในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีทางการผลิตที่สำคัญเกิดขึ้น เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีส่วนสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์มากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตภาพยนตร์การ์ตูนแบบแอนิเมชันสามมิติ (3D Animation) โดยในยุคนี้มีการทุนที่ผลิตโดยคนไทยออกอากาศหลายเรื่องด้วยกัน มีทั้งที่ใช้วิธีการผลิตแบบเซลแอนิเมชัน และใช้วิธีการผลิตแบบใหม่โดยใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกแอนิเมชันทั้งกระบวนการผลิต โดยมีการทุนโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงสำหรับเด็กที่ออกอากาศดังนี้

- ภาพยนตร์การ์ตูนโทรทัศน์ชุด “คุณหนูช่างฝัน” พ.ศ. 2539 ผลิตโดย บริษัท กันตนา แอนิเมชัน จำกัด ออกอากาศทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ทางช่อง 7 สี
- รายการโทรทัศน์ชุด “โลกนิทาน” พ.ศ. 2543 ผลิตโดยไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ร่วมกับ บริษัท เวิลด์ สตอรี่ จำกัด เพื่อให้เด็กไทยได้สัมผัสกับวัฒนธรรมไทยตั้งแต่วัยเยาว์ โดยมุ่งเน้นไปที่นิทานสอนเด็กที่เล่าสืบกันมา เช่น นิทานอีสป นิทานพื้นบ้านของไทย นิทานของญี่ปุ่น นิทานจีน และอื่น ๆ
- รายการโทรทัศน์ชุด “ปังปอนด์ ดิ แอนิเมชัน” พ.ศ. 2545 ผลิตโดยบริษัท วิจิตา แอนิเมชัน จำกัด ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

- รายการโทรทัศน์ชุด “แดร์คิวล่า ตีอก” พ.ศ. 2545 ผลิตโดยบริษัท เบเคอรี่ แอนิเมชัน จำกัด ออกอากาศทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ทางช่อง 7 สี
- รายการการ์ตูนโทรทัศน์ชุด “ชน” พ.ศ. 2546 ผลิตโดย บริษัทกันตนาแอนิเมชัน จำกัด ออกอากาศทางช่อง 7 สี
- รายการโทรทัศน์ชุด “สุดสาคร” พ.ศ. 2546 ผลิตโดยบริษัท แฟนตาซี ทาว์น จำกัด ออกอากาศทางช่อง 7 สี ทุกวันจันทร์ถึงพุธ เป็นเรื่องราวของตัวละครชื่อสุดสาคร ซึ่งเป็นตัวละครจากวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี โดยนำมาประยุกต์ใหม่ให้มีเนื้อหาและการนำเสนอที่ทันสมัยพร้อมใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกในการผลิตทั้งหมด การ์ตูนโทรทัศน์เรื่องนี้เป็นที่นิยมมากและเพลงประกอบและทำนองของสุดสาครก็เป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ๆ โดยเพลง “จ๊ะจิงจ๋า” กลายเป็นเพลงติดปากของผู้ชมกลุ่มเด็ก

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์การ์ตูนทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูนที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ในประเทศไทย ซึ่ง 4 ANGIES สีสาวแสนซนเป็นภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันทางโทรทัศน์อีกเรื่องหนึ่งที่ได้รับคามนิยมมากในปัจจุบันจากผู้ชมทุกเพศทุกวัย โดยเป็นการ์ตูนแอนิเมชันแสนน่ารักในแนวสดใส สนุกสนาน ซึ่งนับเป็นครั้งแรกของวงการภาพยนตร์การ์ตูนโทรทัศน์ไทยที่ตัวละครหลักได้พัฒนาจากเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคลจริง ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียงในยุคนั้น คือ 4 สาวพิธีกรรายการสุดฮิต “ผู้หญิงถึงผู้หญิง” “กาละแมร์-ไก่-ป๊วย และ นิน่า” โดยมีเนื้อเรื่องที่มีความสนุกสนานและนำเสนอความแปลกใหม่ด้วยความเป็นแอ็คชั่นแฟนตาซีที่มีสาระและคติสอนใจแฝงไว้อย่างแนบเนียน

แนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กดูโดยเฉพาะและอาจครอบคลุมถึงเยาวชน โดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก มุ่งให้เด็กดูและเข้าใจ ได้รับความสนุกสนานบันเทิง ไม่เป็นพิษเป็นภัย ให้ความรู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเนื้อหาสาระที่ให้นั้นก่อให้เกิดการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมในด้านที่ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมให้แก่เด็ก ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

Hodge และ Tripp (1986, p. 74) ได้กล่าวว่า เด็กจัดเป็นกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ คือ ยังขาดวุฒิ ภูมิปัญญา ประสบการณ์ในการเรียนรู้หรือการตัดสินใจว่า อะไรเหมาะสมหรือไม่ เมื่อเขาชมรายการโทรทัศน์ ดังนั้น รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงควรมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจาก

รายการทั่วไป ซึ่งอาจพิจารณาได้จากรูปแบบ รายการ วัย และพัฒนาการของเด็ก เพื่อจะช่วยให้การผลิตรายการโทรทัศน์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากที่สุด

จุมพล รอดคำดี (2525ข, น. 24) กล่าวว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือ รายการโทรทัศน์อะไรก็ตามที่มีลักษณะดังนี้

1. เด็กเป็นผู้แสดงหรือเป็นหุ่น หรือเป็นการ์ตูน
2. เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กหรือเป็นความรู้ที่คิดว่าเหมาะกับเด็ก
3. ชื่อรายการบอกว่าเป็นรายการสำหรับเด็ก

นอกจากนี้ จุมพล รอดคำดี (2525ก, น. 3) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เหมาะสม อาจจำแนกตามวัยของเด็กได้ดังนี้ คือ

1. เด็กวัย 3 ขวบครึ่ง ถึง 5 ขวบ เนื้อหารายการควรใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมที่เขาพบเห็นในชีวิตประจำวัน การดำเนินเรื่องควรชี้ให้เห็นคุณหรือโทษอย่างชัดเจน ไม่ซับซ้อน เช่น การ์ตูนที่มีพระเอกกับผู้ร้ายเพียง 2-3 ตัว หรือเป็นรายการอธิบาย เพราะเด็กวัยนี้เป็นเด็กช่างฝัน
2. เด็กวัย 6-9 ขวบ เนื้อหาควรเกี่ยวกับธรรมชาติมากขึ้น และเด็กวัยนี้ชอบแสดงออก ชอบบอกให้กำลังใจ ชอบอธิบาย การต่อสู้กัน ไม่ชอบเรื่องยาว ๆ
3. เด็กวัย 10-12 ขวบ เป็นเนื้อหารายการที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น เพราะเด็กเข้าใจสังคมมากขึ้น เนื้อเรื่องจึงควรมีเหตุผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังคงมีเรื่องการผจญภัย และความรักพวกพ้อง

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นอกเหนือจากลักษณะทางพฤติกรรมหรือพัฒนาการของวัยเด็กแต่ละช่วงแล้ว เวลาในรายการโทรทัศน์ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

ระยะเวลาที่เหมาะสมในการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีดังนี้

เด็กประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.4) ความยาวของรายการควรเป็น 5-10 นาที

เด็กประถมศึกษาตอนต้น (ป.5-ป.6) ความยาวของรายการควรเป็น 12-14 นาที

เด็กมัธยมศึกษา ความยาวของรายการควรเป็น 20-23 นาที

หากความยาวของรายการเกินกว่านี้ ความสนใจของเด็กจะลดลงทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหาได้โดยตลอด ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวได้มีความใกล้เคียงกับ นภาพรณ์ อัจฉริยะกุล (2548, น. 22-25) ที่ได้กล่าวถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการชมรายการของเด็กตามอายุไว้ กล่าวคือ

ช่วงอายุ 3-6 ปี ควรเป็นรายการที่มีช่วงเวลานั้นเพียง 5-15 นาที

ช่วงอายุ 7-12 ปี ควรอยู่ในระยะ 15-30 นาที

วัยรุ่นมักจะอยู่ในช่วง 30 นาที และอาจให้เกินได้หากเนื้อหารายการเป็นที่น่าสนใจ

จะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ระยะเวลาในการออกอากาศรายการสำหรับเด็กในแต่ละครั้งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จควรจะใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที นอกจากจะต้องคำนึงถึงเรื่องเวลาแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีดังนี้คือ (อรรถัย ศรีสันติสุข, 2525, น. 6)

1. ต้องกำหนดอายุกลุ่มเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการเสียก่อน เพื่อที่จะได้ปรับเนื้อหาถ้อยคำและรายละเอียดต่าง ๆ ให้เหมาะสม
2. เนื้อหาควรง่ายและชัดเจน เพื่อให้เด็กเข้าใจและติดตามได้ แต่ต้องไม่ง่ายจนเด็กรู้สึกเบื่อ
3. ถ้อยคำและลีลาการพูด ควรให้เป็นกันเองตามธรรมชาติ เข้าใจง่ายเกิดอารมณ์คล้อยตาม
4. ไม่ใส่เนื้อหาหนักจนเกินไป เพราะเด็กอาจสับสนไม่เข้าใจ และจะหมดความสนใจ
5. อย่าปลูกฝังสิ่งผิด ๆ ให้กับเด็ก แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย เพราะเด็กจะจำ
6. ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก
7. ควรใช้เสียงประกอบเพื่อให้น่าสนใจยิ่งขึ้น
8. ควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมรายการ เพื่อให้เด็กได้แสดงออก แต่ไม่ควรให้เด่นจนเกินคนอื่น ๆ เพราะอาจจะทำให้เด็กคนอื่น ๆ ขาดความมั่นใจได้
9. ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการ
10. เตรียมอุปกรณ์การผลิตให้น่าสนใจ เพื่อดึงดูดความสนใจจากเด็ก

Comstock (1982, p. 96) กล่าวว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้น เป็นรายการที่มุ่งให้เด็กดูแล้วเข้าใจ สนุกสนาน และได้รับความรู้จากรายการนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทั้งร่างกายหรือจิตใจ ดังนั้น เนื้อหารายการจึงควรให้ทั้งการศึกษาและความบันเทิง โดยจัดให้มีความสัมพันธ์กับช่วงอายุของเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กสนใจมากที่สุด ทั้งนี้เพราะบางครั้งสิ่งที่มีลักษณะใหม่หรือท้าทายอาจเหมาะสมสำหรับเด็กช่วงอายุหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันอาจเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับเด็กอีกช่วงอายุหนึ่งได้เช่นกัน

ดวงทิพย์ วรพันธุ์ (2531, น. 14-15) กล่าวว่า ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลดังกล่าวจึงควรคำนึงถึงสิ่งที่เป็นสารประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายของรายการ และต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก ซึ่งได้แก่

1. เด็กมีประสบการณ์ที่จำกัด ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ก็คือเด็กเล็กจะไม่มีประสบการณ์สะสมมากเท่าผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารกับเด็กต้องใช้คำศัพท์ที่เด็กเข้าใจได้เท่านั้น เด็กไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างได้ ในขณะที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจ

ได้ทันที เด็กมักมองเรื่องราวต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตโดยแยกเป็นส่วน ๆ ไม่เชื่อมโยงกันและมีปัญหาในการรับรู้หรือความเข้าใจเรื่องของระยะเวลา เด็กจะรับรู้แต่เวลาปัจจุบันที่มีตัวเองอยู่ในเหตุการณ์ด้วยเท่านั้น เรื่องของอนาคตจะเป็นสิ่งที่เด็กเข้าใจยาก การขาดความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้จะทำให้เด็กเข้าใจบทบาทของคนที่เขาพบเห็นได้ตามความรู้สึกของตนเองในวงจำกัด ถ้ามีการฝ่าฝืนความรู้สึกที่เด็กกำหนดไว้จะทำให้เด็กรู้สึกสับสน เช่น เรื่องที่สร้างให้เด็กในวัยเดียวกันเป็นวีรบุรุษหรือฮีโร่จะทำให้เด็กงง เพราะในความรู้สึกของเขานั้น เด็กคือคนที่อ่อนแอ ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่

2. เด็กมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพียงด้านเดียว เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สามารถบอกถึงความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ คือโลกของเด็กจะมีเพียงด้านเดียวและไม่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนของผู้ใหญ่ เด็กไม่สามารถเข้าใจลักษณะความแตกต่างของชีวิตจริงที่เป็นอยู่ เด็กจะมองคนในด้านเดียว เช่น เป็นคนดี หรือคนไม่ดี เข้าใจและรับรู้ในสิ่งที่เห็นเฉพาะหน้า ตีความเรื่องราวไปตามที่เห็นโดยไม่ได้พิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อน เด็กเล็ก ๆ จะไม่รู้ว่สิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นจากเรื่องในจินตนาการ ทั้งหมดเป็นเพียงการทำขึ้นหรือเป็นเรื่องสมมติ แต่เด็กจะคิดว่าเป็นเรื่องจริงดังเช่น ในช่วงของชีวิตเด็ก ๆ จะเชื่อว่าซานตาคลอสมีจริง เด็กบางคนเชื่อว่าคนที่เขาพบเห็นในจอโทรทัศน์คือคนตัวเล็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ในตู้โทรทัศน์

3. เด็ก ๆ ชอบการกระทำที่ซ้ำ ๆ กัน เด็กมีความสุขกับการกระทำหรือการได้เห็นสิ่งที่ซ้ำไปซ้ำมาและเด็กจะรู้สึกไม่พอใจในทันทีหากผู้อ่านเรื่องให้เขาฟังนั้นไปเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของเรื่องแม้แต่เล็กน้อยก็ตาม เช่น เด็กยังคงหลงใหลในการ์ตูนโทรทัศน์ แม้ว่าก่อนหน้านี้เด็กก็เคยดูมาหลายครั้งแล้ว เด็กจะให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่ฉากเปิดเรื่องและเพลงไตเติ้ลของรายการซึ่งเป็นฉากและเพลงที่ซ้ำ ๆ อยู่เช่นนั้นทุกวันราวกับว่าการ์ตูนเรื่องนั้นเป็นเรื่องแปลกใหม่ที่เขาไม่เคยดูมาก่อน

4. เด็กชอบความสนุกสนาน นอกจากเรื่องความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่แล้ว การดูโทรทัศน์ของเด็กและผู้ใหญ่มักจะมีเหตุผลเดียวกัน คือ เพื่อหลบหนีความซ้ำซากจำเจของชีวิตประจำวัน เด็กต้องการรับรู้เรื่องของโลกภายนอก รู้สึกตื่นเต้นไปกับการผจญภัยเมื่อได้ความรู้แปลกใหม่ เด็กมักชอบดูรายการที่มีตัวละครที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กไม่ได้รับอนุญาตให้ทำ เช่น ความซุ่มซ่าม การขว้างปาข้าวของเลอะเทอะ หรือการก่อเรื่องวุ่นวายให้กับตนเองและคนรอบข้าง ความชอบในเรื่องตลกขบขัน ความสนุกสนาน เป็นบุคลิกทั่วไปของเด็กและผู้ใหญ่ เพราะคนส่วนมากไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุเท่าไรต่างก็ชอบที่จะได้หัวเราะและมีความสุขสนุกสนาน

เพราะฉะนั้นเนื้อหาของรายการโทรทัศน์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อเด็ก เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่อยู่ในระยะของการรับรู้ ผูกพันทักษะ และชอบเลียนแบบพฤติกรรม ดังนั้นผู้ผลิต

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงต้องพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาของรายการให้เหมาะสมกับเด็กเป็นอย่างมาก เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อพฤติกรรมของเด็ก และให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

จากแนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กผู้ศึกษาได้นำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร ซึ่งก็คือผู้ผลิตภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนถึงวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนที่ผู้ผลิตต้องการสื่อสารไปยังผู้ชมกลุ่มเด็ก ในฐานะที่ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนนับว่าเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กประเภทหนึ่งของผู้ผลิตจำต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์การ์ตูนให้เหมาะสมกับผู้รับสารที่เป็นเด็กเป็นอย่างมาก เพื่อการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมในด้านที่ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมให้แก่เด็กที่เป็นอนาคตของสังคมต่อไป

ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนพัฒนามาจากทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ซึ่งมีแนวคิดหลักในการเปรียบสังคมกับร่างกายมนุษย์ โดยถือว่าร่างกายทั้งหมดเป็นระบบใหญ่ ระบบใหญ่นี้จะประกอบด้วยระบบย่อย ๆ (เช่น อวัยวะทั้ง 32) ซึ่งต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันประสานงานกัน (Interdependence) เพื่อให้ระบบทั้งระบบมีความสมดุล ทุกส่วนจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ และต้องสอดคล้องประสานกัน (Harmony/Cohesive) เพื่อตอบสนองทั้งความต้องการเฉพาะส่วนและความต้องการโดยรวม Harold Lasswell นักรัฐศาสตร์และนักวิจัยสื่อสารมวลชนกล่าวว่า สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นระบบย่อยจึงมีบทบาทหน้าที่เป็นไปตามความต้องการของสังคมในระบบสังคมใหญ่เพื่อการธำรงรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพของสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น. 197-219)

Lasswell (อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2546, น. 136-137) จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชนไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. หน้าที่ในการสังเกตและรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the Environment) ซึ่งหมายถึงหน้าที่ในด้านการสังเกต และติดตามเอาใจใส่เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในสังคม เท่ากับทำหน้าที่เก็บเกี่ยวรวบรวมและรายงานข่าว (News Reporting) หรือแจ้งข่าวสาร (Informing) ที่ควรแก่การสนใจไปสู่สมาชิกในสังคมให้ตระหนักถึงภัยอันตราย และมองเห็นโอกาสหรือลู่ทางต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม

2. หน้าที่ในการประสานส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้สัมพันธ์กัน (Correlation of the Parts of Society in Responding to the Environment) ซึ่งหมายถึงการทำหน้าที่ชี้แจงให้เข้าใจว่า

มีส่วนใดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยการศึกษารายละเอียดของ เหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ พร้อมทั้งทำหน้าที่ในการตีความหมายและอธิบาย เหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกของสังคม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้สังคมมีปฏิกิริยาได้ตอบต่อ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ การวิพากษ์วิจารณ์สังคม (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, น. 35) ซึ่งเป็นผลพวงจากการให้คุณค่าของข่าวที่เกิดขึ้นภายในสังคม จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง แต่เป็นการแปลความหมาย (Interpretation) จากเนื้อหาของข่าวที่เกิดขึ้น ดังนั้น การวิพากษ์ วิจารณ์จึงเป็นการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ของข่าวนั้น ๆ กับทัศนคติของผู้เขียน เพื่อหวังผลสอดคล้อง ทางความคิดและเอกภาพทางสังคม เท่ากับทำหน้าที่ในการชักจูงใจ โน้มน้าวใจ (Persuasion) หรือบทบาทบรรณาธิการ (Editorial)

3. หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม จากรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง (Transmission of the Social Heritage) ซึ่งหมายถึงหน้าที่สืบทอดความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน ทางสังคม เพื่อเป็นการอบรมให้สมาชิกใหม่ได้เรียนรู้บทบาทและสถานภาพทางสังคม หรือเรียกอีก อย่างหนึ่งว่าหน้าที่ในการให้ความรู้ทางอ้อม หรือการให้การศึกษา (Education)

Schramm และคนอื่น ๆ รวมทั้ง Wright ได้เสนอเพิ่มบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอีก 1 ประการ ถูกรวมเป็นหน้าที่ที่ 4 ของสื่อมวลชน คือ

4. หน้าที่ในการให้ความบันเทิง (Entertainment) เป็นการสร้างสรรค์ความสนุกสนาน เพลิดเพลินให้แก่สมาชิกเพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกแต่ละคนในสังคมประสบอยู่

McQuail ได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ประการที่ 5 ของสื่อมวลชน คือ การกระตุ้นเร้า หรือ ผลักดัน (Mobilization) โดยแมคควอลเห็นว่าการกระตุ้นเร้าเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนจะต้องปฏิบัติเพื่อ การพัฒนาผลประโยชน์ของชาติ ส่งเสริมแบบแผน พฤติกรรม และคุณค่าที่สำคัญบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติ

ทั้งนี้ McQuail (2002, pp. 358-360) ยังได้ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มี ต่อเด็กพบว่า บทบาทและหน้าที่นั้นมีข้อแตกต่างกันมากกว่า 50 บทบาทหน้าที่ ซึ่งเราสามารถจัด เป็นกลุ่มโดยแยกเป็น 5 ข้อ ซึ่งทั่วไปแล้วบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนมี 2 บทบาทหลัก คือ มีหน้าที่ในการให้ความบันเทิงและหน้าที่ในการแจ้งให้ทราบ บทบาทและหน้าที่ของสื่อมี 5 ข้อ คือ

1. หน้าที่ในการให้ความบันเทิง

จากการสำรวจเด็กที่มีอายุ 3-15 ปี ในสวีเดนส่วนใหญ่ พบว่า มีแรงจูงใจสามข้อใน การรับชมโทรทัศน์ของเด็ก คือ เป็นรายการที่ดี มีความสนุกและน่าตื่นเต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

คำตอบในกลุ่มที่ว่าชมโทรทัศน์เพราะเป็นการความผ่อนคลาย ในช่วงเวลานั้นเป็นเวลาว่าง และพวกเขาสามารถเห็นในสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงจากรายการโทรทัศน์

2. หน้าที่ในการให้ความรู้

นอกจากเด็ก ๆ จะเลือกรับชมโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงเป็นลำดับแรกแล้ว เด็กส่วนใหญ่ทั้งเด็กเล็กและเด็กโตจะกล่าวถึงหน้าที่อื่น ๆ ของสื่อมวลชนอีก เช่น สามารถเห็นจากสื่อว่ามีอะไรเกิดขึ้นในชีวิตจริงบ้างในสิ่งที่พวกเขาไม่เคยพบเห็นมาก่อน โดยสามารถเรียนรู้จากการชมรายการโทรทัศน์ รู้ความเคลื่อนไหวว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้างในโลก และยังได้แนวความคิดใหม่ ๆ ด้วย เด็ก ๆ ให้คำตอบว่าดูโทรทัศน์แล้วสามารถที่จะเรียนรู้แล้วนำไปใช้ได้จริง โทรทัศน์สามารถบอกพวกเขาได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

ในกลุ่มของเด็กนั้นโทรทัศน์นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในด้านสังคม จากการสำรวจพบว่ามีแรงจูงใจ 11 ข้อในการดูโทรทัศน์ และใน 11 ข้อนั้น มี 4 ข้อ ที่ชี้ให้เห็นถึงความคิดเห็นของเด็กส่วนใหญ่ คือ พวกเขาดูโทรทัศน์เพราะสามารถเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ และสามารถเป็นคนคนนั้นได้ นอกจากนั้นเด็ก ๆ สามารถเป็นเพื่อนกับผู้คนในโทรทัศน์ได้ และสามารถที่จะนำไปเป็นหัวข้อในการสนทนากับผู้อื่น

ในส่วนของความคิดเห็นของเด็กโต (อายุ 7-15 ปี) มีแรงจูงใจ 2 อย่างในการรับชมโทรทัศน์ คือ ต้องการรู้จักผู้อื่นให้มากที่สุด และทำให้รู้ถึงความไม่เป็นธรรมที่มีอยู่ในโลก นอกจากนี้ยังมีด้านอื่น ๆ อีก คือ ดูโทรทัศน์เพราะสามารถพบเจอผู้คนหลาย ๆ คน หลายประเภทได้คราวเดียวกัน ทำให้รู้สึกว่าเขามีความสามารถมีพฤติกรรมตามสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นในโทรทัศน์ได้จริงโดยดูจากตัวอย่างในโทรทัศน์ อีกประการหนึ่งในการรับชมโทรทัศน์ของเด็กโตเป็นเพราะมีความรู้สึกเหงา รวมทั้งในการรับชมโทรทัศน์ทำให้พวกเขาโตขึ้น

3. หน้าที่ในการหลบเลี่ยงความเป็นจริง

สำหรับหน้าที่นี้ยังไม่มีอะไรเด่นชัดมากนัก มีแรงจูงใจเพียง 2 กรณีเท่านั้น และเป็นความคิดเห็นเพียงส่วนน้อยของเด็ก คือ ดูโทรทัศน์ เพราะสามารถฝันที่จะเป็นอะไรก็ได้ และสามารถทำให้จิตใจสงบลงได้

4. หน้าที่ในการเป็นสื่อระดับกลาง

ในด้านนี้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของสื่อมวลชน และการมีสิทธิ์ใช้สื่อที่อยู่ในความครอบครอง ในการที่เด็ก ๆ เลือกใช้สื่อโทรทัศน์นั้น เด็ก ๆ ตอบว่าดูโทรทัศน์เพราะโทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียง และสามารถดูโทรทัศน์ได้โดยไม่ต้องออกไปนอกบ้าน

โดยรวมแล้วเด็ก ๆ เห็นว่าหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของโทรทัศน์ คือ หน้าที่การให้ความบันเทิงเป็นอันดับแรก และตามมาด้วยหน้าที่ในการให้ความรู้

วิลเบอร์ แชมม (Wilbur Schramm, 1964, p. 112) ได้สรุปบทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศไว้ ดังนี้

1. เป็นยามตรวสอบ (The media as watchman) คือ การให้ข่าวสารและคอยบอก ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ รุดหน้าไปเพียงใด และบทบาทสำคัญสำหรับประเทศด้อยพัฒนา คือ การทำให้ ผู้รับสื่อเห็นโลกกว้างขึ้น สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา

2. กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างกว้างขวางในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ เปลี่ยนแปลงในด้านความคิด ทศนคติ และการตัดสินใจในการสร้างความเป็นอยู่ของตนเองและ สังคมให้ดียิ่งขึ้น โดยมีบทบาทในการนำสิ่งใหม่ ๆ มาให้กับประชาชนได้รู้จัก และทราบว่าผู้อื่นและ สังคมเป็นอย่างไร (The mass media can widen horizons) สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่สนับสนุน ประชาชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดเห็น ทศนคติ และการตัดสินใจความเป็นอยู่ของ ตนเองและสังคมให้ดีขึ้น

3. เป็นผู้ก่อให้เกิดความสนใจขึ้น (The mass media can focus attention) หมายถึง สื่อมวลชนจะเป็นผู้นำเอาสิ่งต่าง ๆ มาทำให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้น ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนา สามารถสร้างสื่อมวลชนให้มีบทบาทสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นสิ่งที่น่าสนใจแก่ประชาชนได้

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนได้ (The mass media can raise aspirations) โดยเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจทั้งในส่วนตัวและชาติให้เกิดความอยากอยู่ดีกินดี หรือการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

5. เป็นผู้สร้างบรรยากาศของการพัฒนาให้เกิดขึ้น (The mass media can encourage development) ในที่นี้คือ สื่อมวลชนได้กระตุ้น ให้มีนิภาพ และความรู้แก่ประชาชน ในด้านการพัฒนาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสิ่งที่ดีควรเป็นในอนาคตว่าจะดีขึ้นได้อย่างไร

6. ช่วยก่อให้เกิดกระบวนการตัดสินใจในทางอ้อมทั้งในแง่ทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ (The mass media can help only indirectly to change strongly held attitudes or valued practices) สื่อมวลชนเป็นตัวกระตุ้นในทางอ้อมให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม คงเดิม แม้จะยังไม่มีใครพิสูจน์ได้แน่ชัดว่าสื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนค่านิยมฝังแน่นของประชาชน ได้ แต่สื่อมวลชนก็เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางอ้อม

7. ช่วยส่งเสริมการตัดสินใจโดยผ่านข่าวสารไปทางสื่อบุคคล (The mass media can feed the interpersonal channels) การกระจายข่าวสารผ่านสื่อมวลชนไปเพื่อวัตถุประสงค์ให้ ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับเอาข่าวสารไปถ่ายทอดอีกต่อ มีผลต่อการตัดสินใจได้ดีขึ้น

8. สื่อมวลชนสามารถสร้างสถานภาพให้บุคคลได้ (The mass media can confer status) หมายถึง สื่อมวลชนสามารถสร้างชื่อเสียงให้บุคคลได้ โดยอาจใช้วิธีการยกย่อง กล่าวถึงเสมอ เท่ากับว่าช่วยสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่บุคคล

Schramm ได้กล่าวถึงบทบาทหลักของสื่อมวลชนในการกำหนดนโยบายหรือบทบาทในการตัดสินใจไว้ในรายละเอียดย่อยข้อหนึ่งว่า สื่อมวลชนสามารถให้สถานภาพแก่บุคคล การที่บุคคลได้รับการยกย่องในหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ที่ประชาชนรู้จัก และเชื่อถือเท่ากับเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แกบุคคลนั้น ความจริงการเพียงแค่ออกข้อโดยสื่อมวลชนก็เป็นการช่วยยกสถานภาพของปัจเจกบุคคลแล้ว

9. สามารถขยายนโยบายของรัฐให้เป็นที่เข้าใจหรืออภิปรายกันกว้างขวางได้ (The mass media can broaden the policy dialogue) ความคิดเห็นหรือนโยบายของรัฐ การบริหารประเทศย่อมเป็นที่สนใจของประชาชน เมื่อสื่อมวลชนได้ช่วยถ่ายทอดขยายไปสู่กว้าง ประชาชนย่อมจะแสดงความเข้าใจและพร้อมจะปฏิบัติตามโดยง่าย

10. สื่อมวลชนสามารถควบคุมหรือบังคับให้คนในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมได้ (The mass media can enforce social norms) สิ่งใดที่ผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม หากยังไม่มีหรือนำมาตีแผ่อย่างกว้างขวางแล้ว ทุกคนในสังคมก็จะมีอาการขัดแย้งไม่เห็นด้วยเก็บไว้ในใจเท่านั้น หากสื่อมวลชนทำหน้าที่ตีแผ่สู่สาธารณชน เท่ากับว่าได้ช่วยตีกรอบบรรทัดฐานที่วางไว้ได้

11. สื่อมวลชนช่วยสนับสนุนการมีรสนิยมที่ดี (The mass media can help form tastes) ในการพัฒนาประเทศ สื่อมวลชนเป็นผู้ช่วยในการตัดสินใจในการเลือกสิ่งที่ดีว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควร บางสิ่งบอกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสิ่งที่มิควรละเลย

12. สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังแน่นหรือค่อย ๆ เปลี่ยนทัศนคติบางอย่างให้มั่นคงขึ้น (The mass media can affect lightly held, and slightly canalize stronger attitudes) จริงอยู่ว่ายังไม่มีใครพิสูจน์ว่าสื่อมวลชนโดยลำพังสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้ แต่ก็มีหลักฐานบางอย่างแสดงให้เห็นว่าบางครั้งสื่อมวลชนก็สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังแน่นนักได้ โดยเข้ามามีส่วนให้เกิดการสภาวะการตัดสินใจ ซึ่งหากสื่อมวลชนเสนอแนวทางที่ดีกว่า มีเหตุผลมีน้ำหนักมากกว่าก็อาจมีผลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

13. สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นครู (The mass media can as teachers) หมายความว่า สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ให้การศึกษา ให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำเนินชีวิตหรือช่วยเสริมการสอนของครูให้ดีขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการพัฒนาสังคมทางหนึ่ง

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่หลักในสังคมตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความได้เปรียบสื่ออื่น ๆ ด้วยคุณสมบัติที่สามารถสื่อสารได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก มีความสมจริงทั้งภาพและเสียง สื่อโทรทัศน์จึงถูกกำหนดให้มีบทบาทเพิ่มเติมในการช่วยพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ และด้วยการพัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ และรูปแบบในการนำเสนอ ทำให้สื่อโทรทัศน์มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้นทุกขณะ เช่นเดียวกับภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนที่ผู้ผลิตมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการผลิตภาพยนตร์การ์ตูนให้เหมาะสมกับผู้รับสารที่เป็นเด็กเป็นอย่างมาก เพื่อให้ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้มีบทบาทในการให้ประโยชน์และคุณค่ากับกลุ่มผู้รับสารมากที่สุด การศึกษาในครั้งนี้จึงใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ด้านผู้ส่งสารซึ่งก็คือผู้ผลิตภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนที่ผู้ผลิตต้องการสื่อสารไปยังผู้ชมกลุ่มเด็กซึ่งเป็นผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายหลักของภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้

แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายปีที่ 3, 4 และ 5 ซึ่งมีอายุประมาณ 8-10 ปี ซึ่งตามการแบ่งขั้นแห่งพัฒนาการของมนุษย์ (Stage of Human Development) ในวัยเด็กของ สุชา จันทรเฒ (2541, น. 2) จัดอยู่ในวัยเด็กตอนกลาง เด็กวัยนี้จะมีอายุประมาณ 6-10 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของเด็ก เพราะเป็นระยะที่เด็กจะต้องเข้าโรงเรียน จึงเรียกเด็กวัยนี้ว่า วัยเข้าโรงเรียน (School Age) หรือวัยเข้ากลุ่มเพื่อน (Gang Age) ในวัยนี้เด็กควรพร้อมที่จะออกจากครอบครัวไปสู่สังคมนอกบ้านและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น เรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ความประพฤติที่ต้องปฏิบัติในสังคม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานที่และบุคคลอื่น ๆ นอกจากครอบครัวได้ ในวัยเด็กตอนกลางนี้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญคือ

พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development)

อายุ 8 ปี ขอบดินร่นต่อสู้อย่างต้องการชนะ การทำสิ่งต่าง ๆ มักไม่ได้คิดให้รอบคอบ เด็กชายและเด็กหญิงเริ่มไม่ถูกกัน ทะเลาะกัน ชอบฟังผู้ใหญ่คุยกัน ต้องการความรักและอยากอยู่ใกล้พ่อแม่ มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ รู้สึกน้อยใจต่อคำวิจารณ์ รู้จักเห็นใจผู้อื่น

อายุ 9 ปี ชอบความอิสระ มีความรู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ไม่ชอบแสดงตัวเด่น อยากเอาใจคนอื่น อยากให้คนอื่นรัก รู้จักอายเมื่อถูกดุ กลัวการสอบตก ไม่ชอบการเปรียบเทียบ แข่งขัน เด็กชายกลัวถูกว่าเป็นเพศหญิง แต่ไม่ค่อยกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับร่างกาย

อายุ 10-11 ปี เป็นวัยที่อ่านหนังสือง่าย ไม่ทำสิ่งที่พ่อแม่ไม่ชอบ รักพ่อแม่ กังวลใจในความเจ็บป่วยของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว

พัฒนาการทางสังคม (Social Development)

วัยเด็กตอนกลางสังคมจะกว้างกว่าวัยเด็กตอนต้น เพราะได้รู้จักบุคคลอื่นมากกว่า ครอบครัวมากขึ้น เด็กจะปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการอบรมที่ได้รับจากที่บ้าน ลักษณะสังคมของเด็กวัยนี้จะเป็นไปอย่างไม่กว้างขวางนัก ถึงแม้ว่าเด็กเริ่มอยู่กันเป็นกลุ่ม แต่ก็ยังเป็นกลุ่มเด็กที่มีการเปลี่ยนหน้ากันอยู่บ่อย ๆ มักจะมีลักษณะมารวมกลุ่มกันเท่านั้น แต่จะต่างคนต่างเล่น วิธีการเล่นจะเปลี่ยนอยู่เสมอ ส่วนมากเด็กมักจะเอาใจตัวเองและต้องการเอาชนะผู้อื่น เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้ดีขึ้น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้น ดังนั้น จึงต้องยอมรับฟังและทำตามความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น เด็กชายชอบกิจกรรมที่มีโอกาสได้เคลื่อนไหวทั้งตัว ส่วนเด็กหญิงชอบกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลัง

ลักษณะพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

อายุ 8 ปี เป็นวัยชอบต่อสู้กับทุกสิ่งอีกครั้ง พยายามเอาชนะสิ่งต่าง ๆ เด็กมักจะมีเพื่อนคู่ใจในวัยนี้ เพื่อนที่เด็กคบจะคบโดยไม่คำนึงถึงฐานะและสิ่งอื่น ๆ เด็กวัยนี้ชอบเล่นกับเพื่อนต่างเพศและวัยเดียวกัน

อายุ 9 ปี ชอบอยู่คนเดียว ชอบอิสระ ชอบเพื่อนใหม่ ๆ สนใจเพื่อนมากกว่าบุคคลในครอบครัว

อายุ 10 ปี เป็นเด็กอ่านหนังสือง่าย ไม่ค่อยขัดขึ้นผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้มักจะเป็นเด็กดีในสายตาของครูและผู้ปกครอง

พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development)

โดยทั่วไปเด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวก่อนในระหว่างวัย 7 ขวบ พัฒนาการทางด้านภาษาเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว รู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น ใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกได้เป็นอย่างดี เด็กจะเริ่มเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

และอธิบายได้ ความรู้สึกด้านจริยศึกษาเริ่มพัฒนาการในระยะนี้ สามารถรับผิดชอบได้บ้างบางอย่าง แต่ไม่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงเรื่องความจริง ช่วงปลายของวัยเด็กตอนกลาง เด็กจะมีประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุให้มีกิจกรรมทางสมองหลายประการ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ และการดูทีวี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของเด็กวัย 7-8 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งคือ มีจินตนาการสูง เพราะโดยรากฐานการอ่านมีความคิดสร้างสรรค์ คิดที่จะทำและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการอดิเรกและกิจกรรมในชั้นเรียน

อายุ 8 ปี

- พัฒนาการของความคิดและการแก้ปัญหา เป็นระยะที่เตรียมการแก้ปัญหาตามความสามารถของตนเอง เริ่มแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมได้ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ การแสดงออกในด้านศิลปะ เช่น การวาดรูปมักใช้สัญลักษณ์มากกว่าการเลียนแบบของจริง เพราะเด็กมีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น ความเห็นแก่ตัวเริ่มลดน้อยลง

- ความรู้เรื่องขนาดและสัดส่วนของสิ่งของ เริ่มสามารถสังเกตสัดส่วนของสิ่งของ มีการแสดงออกทางศิลปะเด่นชัดขึ้น เช่น รู้จักกะขนาดของวัตถุให้เหมาะสมกับกระดาษ

- ความสนใจ มีความสนใจที่จะทำงานให้สำเร็จ สนใจฟังคำแนะนำของผู้อื่น และสามารถเข้าใจและทำตามคำชี้แจงของผู้อื่นได้ เด็กชายชอบเล่นแรง ๆ เด็กหญิงชอบเล่นแบบเด็ก และสามารถแสดงละครง่าย ๆ ได้ สนใจดูรูปภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ การ์ตูน ฟังนิทาน รวมทั้งสะสมสิ่งของต่าง ๆ ด้วย

อายุ 9 ปี

- การอ่าน วัย 9 ปี เป็นวัยที่ชอบอ่านมากทั้งสองเพศ ชอบอ่านหรือดูเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องเด็ก ผจญภัยและตลกขบขัน เด็กที่อ่านหนังสือไม่คล่องจะชอบหนังสือการ์ตูน เด็กชายที่ฉลาดมากชอบอ่านเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และชีวประวัติต่าง ๆ ส่วนเด็กหญิงฉลาดจะไม่ชอบนิยายเกี่ยวกับอารมณ์มากนัก

- เวลา เข้าใจเรื่องเวลาดีขึ้น สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเวลา กับเหตุการณ์ประจำวันได้ เช่น รู้เวลากินอาหาร เวลานอน โรงเรียนเข้า แต่ยังไม่มีความรับผิดชอบ พ่อแม่ต้องเตือนกันอยู่บ้าง

- การใช้เงิน รู้จักเข้าใจการประหยัด เช่น เก็บเงินค่าขนมเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้

- การสะสม การสะสมของต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่เด็กวัยนี้ชอบมาก แต่ยังไม่รู้จักแยกประเภทของที่เก็บมา วิธีที่จะทำให้เด็กเริ่มต้นรักการสะสมคือ สิ่งใดที่พ่อแม่ใช้แล้วให้เด็กเก็บไว้

- ความสนใจ เปลี่ยนไปตามวัยได้เช่นเดียวกับความสามารถอื่น ๆ สนใจในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในสิ่งของที่สะดุดตา สนใจในสัตว์เลี้ยง ภาพระบายสี การเล่นเกมที่ใช้กำลังแขนขา

ความสนใจของวัยเด็กตอนกลาง

ความสนใจของเด็กขยายวงกว้างออกไป คือ เริ่มสนใจบุคคลอื่น ๆ นอกครอบครัว เช่น เพื่อนร่วมชั้น ครู โรงเรียน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว

ความสนใจของเด็กวัยนี้ คือ

1. เด็กสามารถเล่นเป็นกลุ่ม ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย สนใจเล่นกีฬา เล่นออกกำลังกาย เป็นส่วนใหญ่

2. เด็กสนใจเก็บสะสมรูป แสตมป์ สนใจการเลี้ยงสัตว์

3. เด็กสนใจการอ่านหนังสือ เพราะเริ่มมีความสามารถในการอ่าน เด็กชายมักชอบเรื่องการผจญภัย เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ฯลฯ เป็นต้น เด็กหญิงมักชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตที่บ้าน ธรรมชาติ เป็นต้น และทั้งสองเพศก็ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน

4. เด็กชอบดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ ชอบที่จะฟังและดูโฆษณา เป็นสิ่งที่ดึงดูดเด็กเป็นอย่างดี บางรายถึงกับรบเร้าผู้ปกครองให้ซื้อของตามที่โฆษณา การฟังเพลงเด็กชอบที่มีจังหวะเร็ว เด็กชายอาจเลียนแบบจากโทรทัศน์ และพ่อแม่มักมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ของเด็ก จึงมีผลการวิจัยเสนอ ดังนี้

4.1 กังวลว่าโทรทัศน์จะทำให้สายตาเด็กเสีย ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่า ถ้าภาพในจอโทรทัศน์แจ่มใสและชัดเจน ในห้องนั้นมีแสงสว่างเพียงพอที่จะไม่ให้แสงในจอกระทบตามาก สายตาของเด็กจะไม่เสีย

4.2 การเรียนของเด็กจะเลวลงหรือไม่จากการดูโทรทัศน์ ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่า โทรทัศน์ทำให้เด็กเรียนรู้คำได้เร็ว โทรทัศน์ทำให้เด็กเรียนรู้เพิ่มขึ้น

4.3 ผู้ปกครองกังวลว่าโทรทัศน์จะทำให้เด็กอ่านหนังสือได้น้อยลง การวิจัยทำให้เห็นว่าเด็กยังอ่านหนังสืออยู่ มีบ้างที่ปรากฏว่าเด็กบางคนอ่านน้อยลง แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว โทรทัศน์ไม่ทำให้เด็กอ่านหนังสือน้อยลง แต่โทรทัศน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเลือกอ่านหนังสือ

5. เด็กชอบดูภาพยนตร์เกี่ยวกับการผจญภัย เด็กจึงชอบภาพยนตร์ประเภทป่า เช่น ทาร์ซาน คาวบอย อินเดียนแดง

ทั้งนี้ ผู้ชมกลุ่มเด็กที่ผู้ศึกษาคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารังนี้ยังจัดอยู่ในกลุ่มเด็กวัยประถมศึกษา อายุ 6-12 ปี (สุรงค์ ใ้วตระกูล, 2541, น. 37-40) ที่มีลักษณะเด่น คือ พยายามที่จะฝึกทักษะทางการเคลื่อนไหวเพื่อไม่ให้เหนื่อยหน้าเพื่อน พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเพื่อจะปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ เด็กวัยนี้จะได้รับการพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน เพื่อปรับปรุงให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เรียนรู้มากขึ้น สนใจเพื่อนมากกว่าบุคคลในครอบครัว เมื่ออายุอยู่ในช่วง 9-10 ปี จะรู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ว่านอนสอนง่าย

พัฒนาการทางสติปัญญาที่เห็นได้ชัด คือ มีจินตนาการสูงขึ้น เพราะได้รากฐานมาจากการอ่าน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความต้องการความสำเร็จและความภูมิใจ ต้องการท่องเที่ยว ชอบทำการทดลองสิ่งใหม่ ๆ สนใจการอ่านหนังสือ ชอบดูโทรทัศน์ ดูโฆษณา ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดเด็กได้เป็นอย่างดี เด็กจะเริ่มฟังเหตุผลของผู้ใหญ่และต้องการให้ผู้ใหญ่รับฟังเหตุผลของตนเองบ้าง มีความต้องการเลียนแบบผู้ที่ตนนิยมชมชอบ ต้องการสนทนาพูดคุยในปัญหาต่าง ๆ ในตอนปลายของช่วงอายุจะมีความสนใจในรูปร่าง การแต่งกาย ชอบไปวัด ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ โดยจะเลือกดูรายการที่สนใจ รวมทั้งมีความสนใจในด้านสังคม คือ สนใจคุยกับเพื่อน งานชุมนุม เหตุการณ์บ้านเมือง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาทางด้านจิตวิทยายังพบว่า ความสนใจของเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน ซึ่งเด็กวัยโต อายุ 9-12 ขวบ เป็นวัยที่เริ่มมีลักษณะเป็นของตัวเองบ้าง สนใจเรื่องที่เกิดขึ้นภายนอกและขยายความคิดภายในกว้างออกไป สามารถแยกแยะได้บ้างระหว่างเรื่องจริงและเรื่องสมมติ อยากรู้ อยากเห็นเหตุการณ์ในอดีตเกี่ยวกับโลก ดินแดนต่างประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่มีชื่อเสียงทั้งชายและหญิง ชอบเรื่องโลดโผน เด็กวัยนี้แม้จะไม่เชื่อเรื่องอะไรง่าย ๆ แต่ก็ยังอยากทดลองเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ถ้าสามารถทำได้ เริ่มจดจำ เลียนแบบและปฏิบัติตามอย่างคนมีชื่อเสียง และเนื่องจากเด็กวัยนี้เริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นจึงเริ่มให้ความสนใจรายการที่จัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่ด้วย (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2514, น. 151-152)

ความสนใจของเด็กวัยเข้าโรงเรียนนี้ จะพบว่ามักขึ้นอยู่กับโอกาสที่เขาจะได้ทำกิจกรรมที่สนใจและชอบ ซึ่งตามปกติแล้วความสนใจของเด็กจะแตกต่างตามสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ เช่น เด็กที่มาจากครอบครัวที่ชอบเลี้ยงสัตว์ ก็มักจะสนใจเรื่องสัตว์มากกว่าสิ่งอื่น หรือถ้าเด็กมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาสูงก็มักนิยมอ่านหนังสือ ฯลฯ ดังนั้น ถ้าเด็กมาจากครอบครัวที่ดูโทรทัศน์อย่างหนัก ก็น่าจะมีความสนใจดูโทรทัศน์มากเช่นกัน

ความสนใจของเด็กที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การเลือกอ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ และโทรทัศน์ พบว่าเด็กจะเลื่อมความนิยมในหนังสือนิทานเพื่อฝันมาสู่หนังสือพวกผจญภัยมากขึ้น และการเลือกหนังสือนั้นจะขึ้นโดยตรงกับเพศของเด็ก ซึ่งเด็กชายมักชอบเรื่องที่ตื่นเต้น เช่น เรื่องการสู้รบ เด็กหญิงจะชอบเรื่องสนุก ๆ ของธรรมชาติรอบตัวหรือชีวิตสัตว์ สำหรับภาพยนตร์นั้น เด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี จะนิยมดูภาพยนตร์ประเภทการ์ตูน แต่หลังจากอายุ 10 ปีแล้ว เด็กจะนิยมดูภาพยนตร์ผจญภัยมากขึ้น ซึ่งพบว่าการ์ตูนที่ไม่นับเป็นสื่อที่เข้ามามีอิทธิพลต่อทัศนคติของเด็กมากที่สุด เพราะการ์ตูนเป็นสิ่งที่อยู่ในประสบการณ์ชีวิตประจำวันของเด็กในปัจจุบัน โดยแท้ ซึ่งเด็กมักดูรายการตอนหัวค่ำ และพ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้คิดจะควบคุมการดูรายการของบุตร ซึ่งพ่อแม่ต้องพยายามใช้การอ่านหนังสือ การดูภาพยนตร์และการดูโทรทัศน์ของเด็กให้เกิดประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด ซึ่งหากใช้ถูกทางจะเกิดผลที่เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ชีวิตเด็ก

ส่วนพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของวัยเด็กตอนปลายนี้ จะพบว่าสิ่งที่เด็กกลัวที่สุดคือการไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เด็กวัยนี้ไม่ชอบแข่งขัน ไม่ต้องการเด่นกว่าหรือด้อยกว่าเพื่อนฝูง ชอบการยกยอแต่ไม่ชอบการเปรียบเทียบ ต้องการความอบอุ่นมั่นคงในหมู่คณะและครอบครัว เด็กวัยนี้เปลี่ยนความรู้สึกเร็วและง่าย และบางครั้งชอบทำตัวเป็นผู้ใหญ่ แต่บางครั้งก็ไม่กล้าทิ้งความเป็นเด็ก

พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้ “กลุ่ม” มีความสำคัญมาก เด็กจะรู้สึกเป็นเจ้าของชื่อสัตย์ต่อกลุ่ม มีพฤติกรรมเหมือนกลุ่ม ทั้งการแสดงออกทางร่างกาย วาจา และการแต่งกาย ซึ่งเด็กชายจะรักษาความสนใจที่มีต่อกลุ่มได้มากกว่าเด็กหญิง และเด็กในวัยนี้มีความต้องการเพื่อนมาก ไม่ชอบอยู่คนเดียว ชอบเล่นกับตัวบุคคลเป็นหมู่ ซึ่งในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวพบว่าเด็กชายไม่ใคร่สนิทใกล้ชิดกับพ่อ แต่เด็กหญิงจะใกล้ชิดกับพ่อกว่าแม่และทำตัวเข้ากับพี่น้องได้ดีกว่า

นอกจากนี้ ในระยะนี้เป็นระยะแห่งการเลียนแบบ เด็กจะตั้งบุคคลที่ตนนิยมขึ้นเป็นวีรบุรุษหรือขวัญใจ และจะพยายามเลียนแบบ ประพฤติปฏิบัติ ทั้งการพูดจา หรือการแต่งตัว จะออกมาในรูปของการเลียนแบบ และยังเป็นระยะที่เด็กชอบสอดรู้สอดเห็น ยิ่งได้รู้ดีกว่าตนได้ “ผจญภัย” เท่าไหร่ยิ่งมีความสุขเท่านั้น (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2514, น. 143-146)

ในส่วนของพัฒนาการทางสติปัญญานั้น เด็กวัยนี้มีความสามารถคิดและแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น เริ่มสนใจอ่านหนังสือต่าง ๆ เพื่อจะร่วมอภิปรายหรือพูดคุยกับเพื่อนฝูงได้ มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เกิดความมั่นคงและเชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งช่วยสร้างบุคลิกภาพให้ดีขึ้น เด็กวัยนี้จะสนใจเรื่องที่แท้จริง รักธรรมชาติและการท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ เด็กหญิงจะสนใจเรื่องรักเร็วกว่าเพศชาย และเด็กวัยนี้เริ่มคิดและตัดสินใจเอง รู้จักรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผล มีความอยากรู้อยากเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว ลักษณะเด่นทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้ คือมีความกระตือรือร้น รู้จักใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีการวางแผนการไว้ล่วงหน้า และพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจที่แตกต่างกัน คือเด็กชายจะสนใจเรื่องวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ส่วนเด็กหญิงจะสนใจเรื่องการครัว ตัดเย็บ แต่เด็กทั้งสองเพศจะสนใจเรื่องเลี้ยงสัตว์ ดุภาพยนตร์ และการท่องเที่ยวเหมือนกัน

ด้านพัฒนาการทางบุคลิกภาพนั้น เด็กจะเริ่มมองตนเองจากประสบการณ์ที่มีกับคนอื่น และทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะอยู่ใต้อิทธิพลของคนรอบด้าน ซึ่งระยะนี้เป็นระยะที่เด็กมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการหาบุคคลที่ตนนิยมขึ้นชมมาไว้เป็นวีรบุรุษ ซึ่งจากการศึกษาของไวท์ติง (Whiting อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2514, น. 164) พบว่า เด็กจะหาบุคคลที่ตนนิยม

มาเป็นตัวอย่างของการประพุดิทุกชนิด บุคคลเหล่านี้อาจ ได้แก่ พ่อแม่ ครู หรือแม้แต่บุคคลในนวนิยาย

อัตราพัฒนาการของเด็กจะช้าหรือเร็วขึ้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความเจริญเติบโตตามลำดับวัยของธรรมชาติแล้ว ยังขึ้นอยู่กับการเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กได้กระทำ อันทำให้เด็กมีประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จากการได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัส ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่สำคัญสำหรับเด็กยุคปัจจุบันย่อมไม่พ้นการดูโทรทัศน์ (สุชา จันทรโสม และ สุรางค์ จันทรโสม, 2519, น. 64-66 อ้างถึงใน ดาวสิริ บุญนา, 2549, น. 18)

การ์ตูนจัดเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง que เด็กเข้าถึงได้ง่ายและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรม ตลอดจนความบันเทิงมาสู่เด็ก ๆ สื่อการ์ตูนไม่ว่าจะในรูปแบบหนังสือหรือภาพยนตร์การ์ตูนก็ล้วนแต่เรียกร้องความสนใจเด็ก ๆ ได้เป็นอย่างมาก ซึ่งความสนใจเกี่ยวกับการ์ตูนของวัยเด็กตอนปลาย ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กในวัยเรียนนั้น มีความสนใจเรื่องการผจญภัย เนื้อเรื่องมีผู้แพ้ ผู้ชนะ ภาพมีการแสดงความเคลื่อนไหวละเอียดถี่ถ้วนยิ่งขึ้น เป็นภาพ 3 มิติ เนื้อเรื่องมีความยาวมากขึ้น มีการให้ติดตามในตอนต่อไป เด็กในวัยนี้จะรอติดตามและสามารถเชื่อมโยงตอนที่อ่านไปแล้วกับตอนใหม่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องอ่านบทบทวนใหม่

การศึกษาในครั้งนี้จึงใช้แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ด้านผู้รับสารซึ่งก็คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 ที่ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงการรับรู้ของผู้ชมกลุ่มเด็กนี้ในด้านต่าง ๆ ของภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง 4 ANGIES สาวแสนซน ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ชมกลุ่มเด็กที่มีต่อภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สาวแสนซนนี้ จึงต้องคำนึงถึงการศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก ตลอดจนความต้องการและความสนใจของเด็กในวัยนี้ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตและทางด้านความคิดของผู้ชมกลุ่มเด็กดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ชิฟฟ์แมน และ คานุก (1978 อ้างถึงใน วราวัณ พัทธยั้ง, 2549, น. 23) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลเลือกสรร จัดระเบียบ และตีความหมายสิ่งกระตุ้นออกมาเป็นภาพที่มีความหมายและเกิดภาพรวมขึ้นมา เช่น บุคคล 2 คน คนได้รับสิ่งกระตุ้นอย่างเดียวกัน และอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน แต่การรับรู้และการรู้จักการตีความหมายของแต่ละบุคคลอาจต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็น ค่านิยม และความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือก โดยที่ตัวแปรเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของบุคคล

การรับรู้เป็นกระบวนการที่คนเราจะเข้าใจสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งที่เราพบปะกับประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา การรับสัมผัสเป็นเพียงข้อมูลดิบ แต่ข้อสรุปที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลดิบทั้งหมดจากอวัยวะรับสัมผัสเข้าด้วยกันนั้นเป็นการรับรู้ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการ แรงจูงใจ และทัศนคติของผู้รับสารด้วย

การรับรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร ในการแปลข่าวสารและนำไปใช้ในแต่ละบุคคล ทั้งนี้บุคคลสองคนอาจเปิดรับข่าวสารจากสื่อเดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจมีพฤติกรรมในการตอบสนองที่แตกต่างกันได้ เพราะแต่ละบุคคลมีกระบวนการทางด้านบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน อีกทั้งความแตกต่างในเรื่องของการรับรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้าที่มาในรูปแบบของข่าวสารเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว รวมถึงเงื่อนไขในแต่ละบุคคลอีกด้วย

การรับรู้จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการของผู้รับสารจะทำหน้าที่กลั่นกรองข่าวสารในการรับรู้ของบุคคล โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบด้านจิตใจ

การรับรู้ในข่าวสารจะไม่เกิดขึ้นหากผู้รับสารไม่มีความสนใจและไม่รับรู้ในข่าวสารนั้น โดยผู้รับสารแต่ละคนจะมีกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอนคือ

1.1 การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selection Attention) ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance ฉะนั้นการลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวที่สอดคล้องกับความคิดของตน

1.2 การเลือกรับรู้หรือการตีความหมาย (Selective Perception or Selective Interpretation) หลังจากเปิดรับข่าวสารแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้และตีความข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ทัศนคติ ความต้องการ ความหวัง แรงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น ฉะนั้นในบางครั้งผู้รับสารอาจจะบิดเบือนข่าวสารเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนเองด้วย

1.3 การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือเรื่องที่ขัดแย้ง เรื่องที่ค้านกับความคิดเห็นของตนได้ง่าย ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาของข่าวสาร

ที่ได้รับจึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมทัศนคติหรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารให้มั่นคงยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

ในกระบวนการเลือกเปิดรับข่าวสารนั้น ผู้รับสารแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างในกระบวนการเปิดรับแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ ลักษณะสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวและเพศก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้รับสารมีความแตกต่างกันในเรื่องการรับรู้และตีความหมายได้

2. องค์ประกอบด้านสังคม

เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลทางอ้อมที่สามารถสร้างประสบการณ์ และปลูกฝังทัศนคติ ความคิด รวมทั้งพฤติกรรมทั่วไปของผู้รับสาร องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

2.1 สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางครอบครัว นับเป็นสถาบันหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม

2.2 ครอบครัว จะมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมและการรับรู้ของแต่ละบุคคล เนื่องจากครอบครัวเปรียบเสมือนสื่อกลาง เพื่อที่จะทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแลความประพฤติ ดังนั้นครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการทางด้านค่านิยม ทัศนคติ ความเข้าใจ

2.3 กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีการพบปะกันเป็นประจำ การได้พบปะพูดคุยก่อให้เกิดการสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ การให้คำปรึกษา การสร้างกระบวนการ ความรู้สึกนึกคิด และเป็นเสมือนการกำหนดพื้นฐานเส้นทางเพื่อเข้าไปสู่สังคมให้กับตนเอง

2.4 วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละสังคมล้วนเป็นเครื่องกล่อมเกลากกระบวนการทางด้านความคิด ค่านิยม ทัศนคติ และสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างมา เพื่อดำเนินการจัดการกับรูปแบบพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งพฤติกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจะสามารถเชื่อมความสัมพันธ์จากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง หากสิ่งใดที่ขัดต่อวัฒนธรรมของสังคมอย่างรุนแรงก็จะได้รับการต่อต้านจากสังคมนั้น และเมื่อวัฒนธรรมได้เข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยทั่วไปของบุคคลในสังคมก็ย่อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ วัฒนธรรมจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล โดยแต่ละวัฒนธรรมจะมุ่งหวังในการอบรมสมาชิกให้ปฏิบัติตามแนวทางที่เป็นที่ยอมรับภายในสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ในแต่ละวัฒนธรรมมักกำหนดไว้ว่าพ่อแม่จะต้องเลี้ยงดูบุตรของตน ซึ่งวิธีการเลี้ยงดูจะแตกต่างกันไป ซึ่งผลของความแตกต่างจะปรากฏที่พฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก และจะก่อให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกันไปได้

2.5 อายุ อาชีพ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ สามารถเป็นตัวกำหนดความสนใจในการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสาร และมีส่วนในการสร้างองค์ประกอบทางด้านจิตใจและองค์ประกอบทางด้านสังคม จึงทำให้เกิดกระบวนการในการเลือกสรรขึ้น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผู้รับสารที่เป็นผู้ชมกลุ่มเด็ก ในประเด็นของการรับรู้ต่อภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซน ทั้งการจดจำโดยทั่วไปเกี่ยวกับภาพยนตร์การ์ตูน เรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซน และ ตีความข้อคิดและคติสอนใจที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์การ์ตูน เรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนว่าเป็นไปในทิศทางใด

แนวคิดเรื่องกระบวนการการขัดเกลาทางสังคม

การถ่ายทอดและการเรียนรู้กระบวนการการขัดเกลาทางสังคมจะเป็นไปในรูปของการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือจากสมาชิกดั้งเดิมไปสู่ผู้ที่เป็นสมาชิกใหม่ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่ทารกเกิดใหม่เท่านั้น แต่ยังหมายถึงผู้ที่ย้ายถิ่นฐานหรือผู้ที่โยกย้ายจากสังคมหนึ่งไปยังสังคมใหม่ โดยเฉพาะสมาชิกที่เกิดใหม่นั้นจะเป็นการถ่ายทอดโดยผ่านการอบรมเลี้ยงดูและการสั่งสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่จำเป็นและสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจะเป็นการสร้างให้มนุษย์เป็นบุคคลที่ดี มีคุณธรรม เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่ง การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของแต่ละบุคคลในอันที่จะทำให้มีบุคลิกภาพเป็นที่ต้องการของสังคมและสอดคล้องกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม

ซิกมันด์ ฟรอยด์ กล่าวว่า การพัฒนาบุคลิกภาพของคนนั้น เริ่มตั้งแต่เป็นทารกและเชื่อว่าช่วงชีวิตในตอนต้น หากได้รับการเลี้ยงดูไม่ดีพอ จะมีผลต่อบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม กระบวนการขัดเกลาทางสังคมไม่ได้หมายถึงแต่เฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเรียนรู้ของมนุษย์ทุกคนในสังคม ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในวัยเด็ก แต่กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในทุกช่วงชีวิตแต่ละวัย ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่ยังเป็นทารกไปจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ แต่วัยที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ นั้นได้แก่วัยเด็กนั่นเอง เนื่องจากเป็นช่วงชีวิตที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพมากที่สุด (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540, น. 96)

ส่วนการขัดเกลาทางสังคมสำหรับบุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ของสังคมนั้น มักจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในลักษณะที่บุคคลในสังคมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยจะมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นตามความต้องการและสอดคล้องกับสังคมนั้น ๆ เนื่องจากแต่ละสังคมต่างก็มีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกันไปหรือที่เรียกกันว่าวัฒนธรรมย่อย

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกในแต่ละสังคมที่จะต้องเรียนรู้ถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมนั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความแปลกแยกแตกต่างกับสมาชิกคนอื่น ๆ

องค์ประกอบของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่รวมเรียกว่า วัฒนธรรม โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (ศศิธร อภิสิทธิ์นันต์, 2541, น. 36-41)

1. การขัดเกลาทางด้านจิตใจ ได้แก่ การถ่ายทอดในเรื่องที่เกี่ยวกับ

1.1 คุณค่าทางสังคม (Social Value) หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่สังคมเห็นว่ามีความค่าในตัวเองและมีการบำรุงรักษาเพื่อการถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังในสังคมเพื่อให้คงอยู่ต่อไป โดยมากมักเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม ไม่อาจประมาณค่าออกมาเป็นราคาได้ แต่มีคุณค่าต่อมนุษย์ทางด้านจิตใจ อาทิ ความคิด ความเชื่อ และทศนคติเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี

2. การขัดเกลาทางด้านสติปัญญา ได้แก่ การถ่ายทอดในเรื่องที่เกี่ยวกับ

2.1 ความรู้ต่าง ๆ (Social Knowledge) ทั้งความรู้ที่เป็นทางการ อัน ได้แก่ ความรู้ตามวิชาหรือหลักสูตรในตำราเรียน และความรู้รอบตัวทั่วไป ที่สำคัญก็คือ ภาษา เพราะถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของสังคมและเป็นสื่อกลางในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึงการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้แก่กัน

2.2 ทักษะความชำนาญ (Social Skill) ในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงสาขาวิชาชีพที่มีความจำเป็นต่อการอยู่รอดของมนุษย์ เพื่อที่ผู้ได้รับการถ่ายทอดจะได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตและเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

3. การขัดเกลาด้านพฤติกรรม ได้แก่ การถ่ายทอดในเรื่องที่เกี่ยวกับ

3.1 บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนหรือคตินิยมที่สังคมสร้างไว้ เพื่อกำหนดแนวทางให้คนในสังคมยึดถือในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อบอกให้ทราบว่าในแต่ละสถานการณ์ควรปฏิบัติอย่างไร ทำให้เกิดความแน่นอนและความเป็นระเบียบในสังคม เนื่องจากเป็นตัวกำหนดแนวพฤติกรรมของมนุษย์เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กัน

3.2 บทบาททางสังคม (Social Role) เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิดโดยที่บทบาทนี้จะเป็นเครื่องบอกสถานภาพและความเป็นตัวตนของมนุษย์ ทำให้ทราบหน้าที่ การวางตัว และสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ มนุษย์ทุกคนล้วนมีบทบาท และแต่ละคนต่างก็มีบทบาทที่หลากหลาย

ในคนเพียงคนเดียว โดยบทบาทนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ และจากการที่มนุษย์อยู่ในสังคม ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการแสดงออกซึ่งบทบาทจะต้องเปลี่ยนไปตามบุคคลที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เป็นต้นว่าเมื่อเวลาที่อยู่บ้านเด็กจะมีบทบาทเป็นลูกของพ่อแม่ แต่เมื่อเด็กไปโรงเรียนบทบาทของเด็กจะเปลี่ยนไปเป็นนักเรียน ดังนั้นพฤติกรรมที่เด็กจะแสดงออกเวลาอยู่ที่โรงเรียนกับเวลาอยู่ที่บ้านจึงแตกต่างกัน

3.3 พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) ได้แก่ การกระทำต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมนี้มีความสอดคล้องกับบทบาททางสังคมที่มนุษย์แต่ละคนได้รับในแต่ละสถานการณ์ โดยการขัดเกลาทางสังคมด้านพฤติกรรมนี้ ก็เพื่อให้เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม หรือเป็นพฤติกรรมที่สังคมมุ่งหวังให้เกิดการแสดงออก

จุดมุ่งหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการก่อตัวและสร้างสมของบุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปตามครรลองของวัฒนธรรมในสังคม รวมถึงความมุ่งหวังของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งการถ่ายทอดมักประกอบไปด้วย

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย เพื่อให้สมาชิกในสังคมเรียนรู้กฎระเบียบและแบบแผนของสังคมและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้ว่าอะไรควร ไม่ควร
2. การปลูกฝังอย่างมุ่งหวัง เพื่อช่วยให้สมาชิกมีกำลังใจที่จะทำตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งความมุ่งหมายที่ตั้งความหวังไว้ โดยเฉพาะความมุ่งหวังที่สังคมยกย่องไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม
3. การปลูกฝังลักษณะเฉพาะตัว โดยการหล่อหลอมให้เด็กมีความคิด ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่เป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจน เพราะโดยธรรมชาติมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่การที่มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคม ก็เพราะปัจจัยหลายประการ ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวนี้จะเหมือนจุดยืนที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวของตนเอง ซึ่งหากอยู่ในสถานการณ์ใด โอกาสใด ก็สามารถแสดงจุดยืนที่ชัดเจนของตนเองได้ แต่ต้องไม่ขัดกับบรรทัดฐานและความมุ่งหวังของสังคม
4. การสอนให้รู้จักบทบาทในสังคม เพื่อให้รู้จักการแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นตามกาลเทศะ และโอกาสต่าง ๆ เนื่องจากสมาชิกแต่ละบุคคลต่างก็มีบทบาทไม่น้อยกว่า 1 บทบาท และแต่ละบทบาทก็มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป

5. การสอนให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่างหรือทักษะ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันหรือร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคมได้

สถาบันหรือหน่วยขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยหน่วยทางสังคม (Social Agent) หรือสถาบันทางสังคมเป็นตัวถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในสังคม โดยสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนของการขัดเกลาทางสังคม ประกอบไปด้วย

1. ครอบครัว นับเป็นหน่วยทางสังคมกลุ่มแรก ที่เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ เป็นสถาบันที่มีความสำคัญ และมีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และเป็นหลักสำคัญในการที่จะถ่ายทอด หล่อหลอม ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ทศนคติ อุดมคติ ค่านิยม รวมถึงแนวทางในการดำรงชีวิตต่อไปในภายภาคหน้า ซึ่งการขัดเกลาทางสังคม จะมีทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งจงใจและไม่จงใจ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของบุคคลไปในที่สุด

2. โรงเรียน เป็นตัวแทนของสังคมที่ให้การศึกษอบรมอย่างมีแบบแผนและมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรมจรรยา ค่านิยม ปรัชญา วัฒนธรรม รวมถึงการฝึกระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โรงเรียนทำให้เด็กได้มีการสมาคมกับคนหมู่มาก ซึ่งจะทำให้รู้จักการปรับตัว รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านต่าง ๆ นับเป็นการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้น

3. กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มตัวแทนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ระเบียบ มารยาทของสังคม เด็กจะสามารถเรียนรู้กติกาการเล่น การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียนรู้ลักษณะพฤติกรรมซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทศนคติให้แกกัน และทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับผู้อื่น

4. สื่อมวลชน เป็นกลุ่มทางสังคมที่นับวันจะมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้นทุกที โดยที่สื่อมวลชนได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ทศนคติและแบบแผนความประพฤติของคนในสังคม และยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญ และมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ เป็นตัวแทนที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีผลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลิกภาพรวมทั้งสามารถชักจูงให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ กันได้ เนื่องจากในปัจจุบันนี้สื่อมวลชนเป็นสื่อที่เข้าถึงคนในสังคมได้มากที่สุด และถึงตัวบ่อยที่สุด อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากได้ใน

เวลาพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ ถือว่าเป็นสื่อที่มีคุณสมบัติดังกล่าวครบถ้วน และมีความได้เปรียบสื่ออื่น ๆ อยู่มากในปัจจุบัน

McQuail (2002, p. 64) ได้กล่าวถึงแนวโน้มของสื่อมวลชนว่า จะทรงอิทธิพลมากขึ้นจนสามารถที่จะเข้าไปแทนที่อิทธิพลดั้งเดิมที่มาจากสถาบันครอบครัว สถาบันโรงเรียน สถาบันศาสนา และจากกลุ่มเพื่อนฝูง

จากแนวคิดเรื่องกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ได้นำแนวคิดนี้มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผู้รับสารที่เป็นผู้ชมกลุ่มเด็ก ในส่วนของการรับรู้ด้านข้อคิดและคติสอนใจที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซน ว่าภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้เป็นสื่อที่มีบทบาทมากน้อยเพียงใดในการให้การขัดเกลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ แก่ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จากการตีความข้อคิดและคติสอนใจดังกล่าวที่สอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม (2536, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก” การศึกษาค้นคว้าพบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เด็กเปิดรับชมมากที่สุด คือ รายการประเภทการ์ตูน โดยจะเปิดรับชม ในช่วง 16.00 น. ของวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ส่วนวันเสาร์อาทิตย์ และวันหยุด จะรับชมเวลา 08.00-10.00 น. เด็กต้องการรายการสำหรับเด็กมีรูปแบบรายการที่มีลักษณะเป็นการ์ตูนมากที่สุด งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้กลุ่มเด็กตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 คือ เด็กอายุระหว่าง 9-11 ปี โดยประมาณ ซึ่งเด็กในวัยนี้จะมีพฤติกรรมชมโทรทัศน์ ความสนใจ ความเข้าใจ และการรับรู้ที่แตกต่างไปจากเด็กเล็ก งานวิจัยนี้จึงเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมในการชมโทรทัศน์ของเด็กโตเท่านั้น

นภัทร เผยฉวี (2548, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรม的开รับชมและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องปังปอนด์” การศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีปริมาณการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ในระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์ ประมาณ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน ประเภทรายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับเป็นประจำคือ รายการประเภทการ์ตูนต่าง ๆ และเป็นผู้เลือกที่จะเปิดรับเนื้อหาประเภทการ์ตูนจากสื่อโทรทัศน์ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและหญิงทั้งที่ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนมีระยะเวลาในการเปิดรับภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องปังปอนด์ไม่แตกต่างกัน คือเปิดรับภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องปังปอนด์มา 2-3 ปี หรือตั้งแต่ออกอากาศ

ทางสถานีโทรทัศน์ และกลุ่มตัวอย่างเกิดความพึงพอใจในการเปิดรับและสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาที่เปิดรับได้

นราพร แยมอำพล (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรม的开รับและความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร” การศึกษาค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 31-35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีช่วงรายได้ระหว่าง 10,000-25,000 บาท ค่าเฉลี่ยของอายุเด็กในความดูแลของกลุ่มตัวอย่าง คือ 7.36 ปี และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมารดา และมีพฤติกรรม的开รับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในวันเสาร์-อาทิตย์ โดยให้บทบาทเด็กเป็นคนเลือกเปิดรับชมรายการด้วยตนเอง ส่วนเหตุผลที่เลือกเปิดรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพราะเห็นว่ามีประโยชน์และความคิดสร้างสรรค์ดี ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กแต่ละครั้งคือ 58.53 นาที รายการที่ชมบ่อยมากที่สุด คือ การ์ตูน

ดาวสิริ บุญนาค (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพยนตร์การ์ตูนทางโทรทัศน์ เรื่อง อิกคิวซัง (ณรรณ้อยเจ้าปัญญา) ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.” การศึกษาค้นพบว่า ด้านการใช้ประโยชน์จากการชมภาพยนตร์การ์ตูนทางโทรทัศน์ เรื่อง อิกคิวซัง (ณรรณ้อยเจ้าปัญญา) กลุ่มตัวอย่างได้ประโยชน์ในระดับสูงมาก คือ เรื่องทำให้ได้ข้อคิดและคติสอนใจ ส่วนผลวิจัยในส่วนความพึงพอใจจากการชมภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้ด้านเนื้อหา ภาพวาด ด้านเสียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของการ์ตูน เรื่อง อิกคิวซังในระดับมากที่สุด คือความพึงพอใจเนื้อหาสาระ ให้ความรู้ด้านคติสอนใจกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในเรื่องลายเส้นของรูปการ์ตูนสวยงามในระดับมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในเรื่องเพลงประกอบการ์ตูนที่มีความสนุกสนาน ร่าเริง มากที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ การศึกษา (ชั้นที่ศึกษาอยู่) รายได้เฉลี่ยของครอบครัว แตกต่างกัน จะมีความถี่และระยะเวลาในการเปิดรับชมภาพยนตร์การ์ตูนทางโทรทัศน์ เรื่อง อิกคิวซัง ไม่แตกต่างกัน

ปัทมา ทองลิมา (2536, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว โดยศึกษาเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6” พบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับชมมากที่สุด ได้แก่ รายการการ์ตูน รองลงมาคือละคร เด็ก ๆ จะใช้เวลาดูโทรทัศน์วันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง ส่วนใหญ่ โดยจะอยู่ในช่วงเวลา 16.00-18.00 น. ของวันจันทร์-วันศุกร์ และช่วงเวลา 8.00-10.00 น. ของวันเสาร์-วันอาทิตย์ โดยเด็กเป็นผู้เลือกเปิดรับชมรายการประเภทการ์ตูนด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์มากจะใช้เวลาในการเล่นน้อยลง

เบญจมาศ เบญจพรกุลพงศ์ (2544, น. บทคัดย่อ) ศึกษา “การรับรู้ของเด็กที่มีต่อพฤติกรรมของตัวการ์ตูนชินจังในการดูทางโทรทัศน์ ชุดชินจังจอมแก่น” ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทางด้านอายุและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีผลต่อการเปิดรับและมีผลต่อการรับรู้ จดจำ และตีความเนื้อหาและพฤติกรรมของตัวการ์ตูนชินจัง โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กวัยเรียนที่มาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับปานกลาง-สูง จะสามารถรับรู้และจดจำในด้านตัวละครและพฤติกรรมของตัวการ์ตูนชินจังได้มากที่สุด จากการสังเกตพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะรับรู้ และจดจำพฤติกรรมของชินจังได้ดีในฉากที่เป็นมุขตลกของตัวการ์ตูนที่นำเสนอการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของการ์ตูน สำหรับในด้านการตีความนั้น กลุ่มตัวอย่างสามารถตีความแยกแยะพฤติกรรมในด้านที่ดีและไม่ดีได้ และยังสามารถนำเนื้อหาที่ได้รับรู้มาทั้งหมดตีความเป็นข้อคิดหรือคติเตือนใจที่ได้จากเรื่อง

จากงานวิจัยดังกล่าวผู้ศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบที่สำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง 4 ANGIES สีสาวแสนซนในการรับรู้ของผู้ชมกลุ่มเด็กต่อไป